Wikipedia

Japanska

Japanska *日本語 [nihongo]*	
Málsvæði	Japan
Heimshluti	Austur-Asíu
Fjöldi málhafa	127 milljón
Sæti	8
Ætt	Japanskt
Opinber staða	
Opinbert tungumál	Japan
Tungumálakóðar	
ISO 639-1	ja
ISO 639-2	jpn
SIL	JPN

ATH: Þessi grein gæti innihaldið hljóðfræðitákn úr alþjóðlega hljóðstafrófinu í Unicode.

Japanska (日本語, „nihongo“) er tungumál, bæði tal- og ritmál, sem er aðallega notað í Japan. Um 130 milljón manns kunna tungumálið og er það áttunda mest talaða tungumáli heims. Málvísindamenn deila um flokkun japanska tungumálsins, en megin kenningin er sú að það sé einangrað tungumál sem á sér margar birtingarmyndir og í raun yfirheiti á tungumálaætt sem kallast japönsk tungumál. Önnur kenning segir að japanska sé hugsanlega hluti af svokallaðri altísktri tungumálaætt sem nær yfir mikinn hluta Mið-Asíu og inniheldur einnig tyrknesk, mongólsk, kóresk og mansjúrísk mál. Hvorug þessara kenninga hafa enn verið samþykktar opinberlega.

Japan er eina landið þar sem japanska er hið opinbera tungumál (eyjan Angaur hefur þrjú opinber tungumál og er japanska eitt af þeim). Japanska er þó töluð í mörgum öðrum löndum sökum landsflutninga og ber helst á henni í Bandaríkjunum, aðallega í Kaliforníu og Hawaii, Brasilíu og Filippseyjum. Japönsk menning hefur þróast stöðugt í margar aldir og ólíkt mörgum öðrum þjóðarmenningum hefur hún ekki orðið fyrir barðinu á innrásum þjóða og menningu þeirra fyrr enn nú á seinni árum. Í gegnum tíðina hefur þó í japönsku safnast upp mikið af tökuorðum úr kínversku, portúgölsku, hollensku, þýsku, frönsku og nýlega ensku. 60 % orðaforða japönskunnar er tökuorð frá kínversku.

Efnisyfirlit

Saga og flokkun

Deilt er um uppruna japanska málsins, þar sem það er mjög ólíkt flestum öðrum málum. Helstu kenningarnar eru:

- Að japanska sé hluti af altíska málhópnum, sem inniheldur m.a. mongólísku og tyrknesku. Þetta er rökstutt með því að japanska hefur sömu framburðareiginleika og finnska, eistneska, kóreska og tyrkneska. Enn fremur hefur það tvo framburðartóna, líkt og serbneska, króatíska og sænska. Auk þess eru mjög mörg dæmi um samsvaranir í orðaforðanum.
- Að japanska sé komin af öðrum asískum málum.
- Að japanska sé tengd suður-asískum málum.
- Að japanska sé nokkurskonar créole.
- Að japanska sé einangrað mál sem varð til án tengsla við og áhrifa frá öðrum málum.

Landfræðileg dreifing

Þótt japanska sé nær eingöngu töluð í Japan hefur hún á nokkrum tímabilum í sögunni verið töluð í öðrum löndum eða þegar Japan hertók Kóreu, Taívan og hluta af Kína. Heimamenn í þessum löndum voru neyddir til að læra japönsku og Kóreubúar fengu japönsk nöfn. Út af þessu eru enn margir í þessum löndum sem tala japönsku í stað eða með staðarmálinu. Þar að auki tala innflytjendur frá Japan sem búa að mestu í Bandaríkjunum (aðallega Kaliforníu og Havaí) og Brasilíu oft japönsku. Afkomendur þeirra eru kallaðir „*nisei*“ (二世) eða „önnur kynslóð“, en sú kynslóð talar hinsvegar yfirleitt ekki góða japönsku. Þar að auki er nokkrar milljónir taldar vera að læra japönsku.

Ritunarkerfi

Í japanskri skrift er að mestu notast við þrjú kerfi: kanji, hiragana og katakana. Kanji er kínversk skrift sem var innleid í Japan á 4. öld. Hiragana er aðallega notað til að sýna beygingu orða með samstöfum en katakana er aðallega notað fyrir tökuorð úr öðrum tungumálum. Elstu textar á Japönsku eru frá 712.

Hljóðfræði

Í Japönsku eru engin tannvaramælt önghljóð (F & V) en á móti finnst raddað sem óraddað tvívaramælt önghljóð (þveröfugt við íslensku) og kannski má rekja þetta til smærri efri framtanna. Ennfremur er hvorki -þ né -ð. Bæði raddað sem óraddað blístursshljóð er að finna í málinu (s & z) og -r má finna raddað sem óraddað. Í japönsku er ekkert hliðarhljóð (L).

Málfræði

Engin greinir er í japönsku. Nafnorð hafa ekkert málfræðilegt kyn og trakterast hvorki í tölu né föllum. Sagnorð trakterast hvorki í persónu né tölu. Lýsingarorð og atviksorð stigbreitast ekki þó skjóta meigi fyrir framan þau motto (meira) og mottomo (mest). Engin eignarfornöfn er að finna í japönsku en jafngildi þeirra myndað með eftirsetningu smáorðsins 'no' eftir tilvíkjandi perónufornafn. Eiginlega bara sagnorð taka beygingum í japönsku. Lýsingarorð í japönsku eru ólík lýsingarorðum í vestrænum málum því þau líkjast sagnorðum og hafa hætti og tíðir svo jafnvel er litið á þau sem undirflokk sagnorða.

Tengt efni

- Kanji
- Hiragana
- Katakana

Þessi grein inniheldur japanska stafi.
Ef vafrarinn þinn styður ekki þá leturgerð er líklegt að þú sjáir Mojibake í staðinn fyrir kanji eða kana.

Tenglar

- Japanska stafróf þjálfun (PDF) (http://brng.jp/50renshuu.pdf)